

EDUKACYJNA WARTOŚĆ DODANA

Logika ewaluacji wewnętrznej

Propozycja schematu postępowania

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ewd@ewd.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Jedna z możliwych definicji ewaluacji (badań ewaluacyjnych)

Po co jest ewaluacja? CEL :

Aby wiedzieć jak doskonalić działania. Najczęściej ewaluacja w szkole ma dać odpowiedź na pytanie **jak uczymy (nauczyciele) i jak zarządzamy (dyrektorzy)** oraz co zrobić aby nauczać i zarządzać lepiej.

Usystematyzowana refleksja nad własną pracą jest miarą profesjonalizmu i warto ją podejmować, aby czerpać więcej przyjemności ze swojej pracy i osiągać coraz lepsze efekty.

Co ewaluować? PRZEDMIOT EWALUACJI :

Działania przeszłe, obecne i przyszłe (ewaluować można także plan działania). Działania własne lub innych osób.

Czym kierować się w ewaluacji? KRYTERIA :

Aby sprawnie prowadzić ewaluację, należy precyzyjnie zdefiniować jakie efekty miały przynieść ewaluowane działania. Ocena dotyczyć będzie tego czy efekty (w całości lub niektóre ich aspekty) zostały osiągnięte lub chociaż przybliżone.

Jedna z możliwych definicji ewaluacji (badań ewaluacyjnych) c.d.

Jak prowadzić ewaluację? METODA :

W sposób zaplanowany i usystematyzowany, to znaczy korzystając tak bardzo jak to możliwe z już wypracowanych i sprawdzonych w praktyce metod i narzędzi. Oszczędnie, czyli wykorzystując do maksimum dostępne dane z różnych źródeł.

Kiedy prowadzić ewaluację? CZAS :

Ewaluację prowadzić można przed, w trakcie lub po podjęciu konkretnego działania.

Co przeszkadza w ewaluacji? ZAGROŻENIA :

Największymi zagrożeniami są: strach przed krytyką (także tą konstruktywną), niechęć do zmian, zmuszanie do ewaluacji (np. przepisami: niestety prowadzenie ewaluacji wewnętrznej zgodnie z Rozporządzeniem jest obowiązkiem dyrektora).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Kim jesteśmy? - DIAGNOZA

Wybrane wyniki badania: *Wykorzystanie ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej przez szkoły*

Badanie jakościowe; 40 szkół; 03-06.2013

Paul Gauguin, *Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy?* (1897)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wybór przedmiotu ewaluacji

- Trudności w samodzielnym wyborze przedmiotu ewaluacji
- Wybór przedmiotu ewaluacji wiedziony wymaganiami, zamiast rzeczywistymi potrzebami szkoły
- Sporadycznie ewaluacje miały na celu sprawdzenie konkretnych rozwiązań wprowadzonych przez szkołę
- Zwykle miały charakter li tylko wskazania na problem i jego skalę, rzadziej na wskazanie jego przyczyn
- Brak planowego wpisania ewaluacji w działalność szkoły, brak strategicznego podejścia

Bariery motywacyjne, brak poczucia sensu

- Niechęć nauczycieli do udziału w ewaluacji, poddawanie w wątpliwość jej sensu i celowości
- Ewaluacja traktowana jako kwestia dodatkowa i poboczna
- Czasochłonność ewaluacji, przeciążenie pracą nauczycieli
- Mało precyzyjne wnioski
- Rekomendacje rzadko obecne
- Brak aplikowalności, niska użyteczność badań

Problemy warsztatowe

- Problemy z formułowaniem pytań badawczych (od celu badania od razu do narzędzi)
- Badanie wiedzione metodą a nie problemem (dominacja ankiet, niedoceniane innych technik)
- Problemy z opracowaniem narzędzi badawczych
- Problemy realizacyjne (braki danych, niska responsywność, etc.)
- Problemy z zarządzaniem projektem badawczym

Kim jesteśmy? – DIAGNOZA JAK TERAZ REALIZUJEMY EWALUACJĘ WEW.

Sprawozdawcza / opisowa ewaluacja wewnętrzna mająca na celu zadośćuczynić obowiązkowi nałożonemu przez prawo, naśladująca ewaluację zewnętrzną

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dokąd zmierzamy? – JAK MOŻEMY REALIZOWAĆ EWALUACJĘ WEW.

Chcemy dowiedzieć się czy zaplanowane działania przynoszą oczekiwane efekty
(Ewaluacja wewnętrzna jako element planowania strategicznego)

– Oczywiście żeby prowadzić taką ewaluację, najpierw trzeba planować działania!

Czy tak nakreślona ewaluacja w szkole jest w ogóle możliwa?

nowanie działań
cele scenariusze
przed

MODEL DOCELOWY

► cykl strategicznego zarządzania zmianą w szkole

efekty
ocena
planowanie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

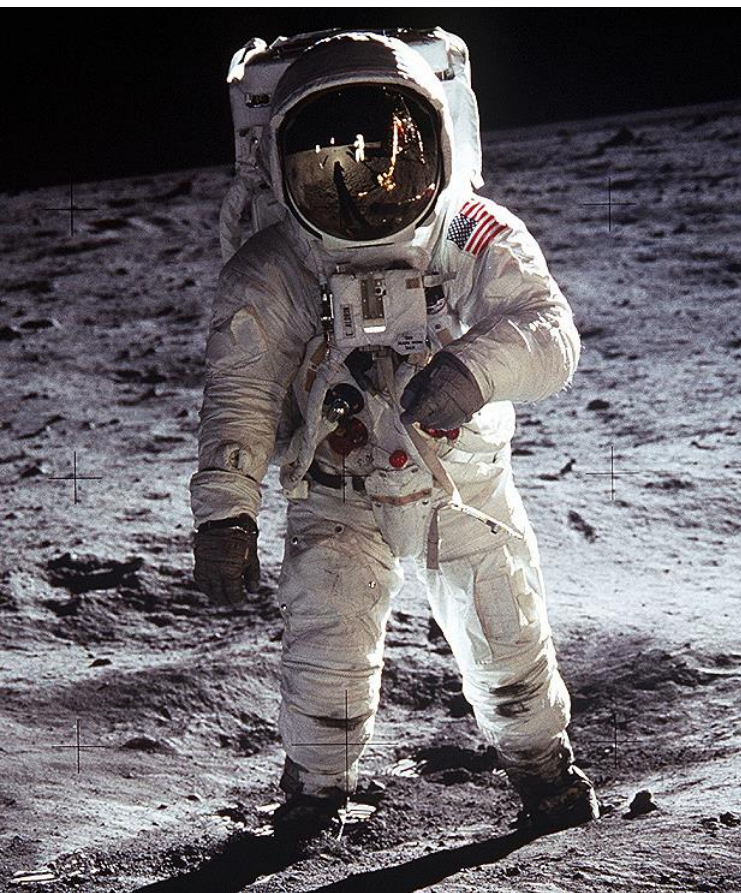
EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Postawmy pierwszy krok!

Wybór przedmiotu ewaluacji

- Zewnętrzna (zamiast wewnętrzna) motywacja (wywiązanie się z obowiązku)
- **Wybór przedmiotu ewaluacji wiedziony wymaganiami / zewnętrznymi wytycznymi, zamiast rzeczywistymi potrzebami szkoły**
- Sporadycznie ewaluacje miały na celu sprawdzenie konkretnych rozwiązań wprowadzonych przez szkołę
- **Zwykle miały charakter li tylko wskazania na problem, rzadziej na wskazanie jego przyczyn**
- Brak planowego wpisania ewaluacji w działalność szkoły, brak strategicznego podejścia

Bariery motywacyjne, brak poczucia sensu

- Niechęć nauczycieli do udziału w ewaluacji, poddawanie w wątpliwość jej sensu i celowości
- Ewaluacja traktowana jako kwestia dodatkowa i poboczna
- Czasochłonność ewaluacji, przeciążenie pracą nauczycieli
- Mało precyzyjne wnioski
- Rekomendacje rzadko obecne
- **Brak aplikowalności, niska użyteczność badań**

Problemy warsztatowe

- **Pomijanie konceptualizacji, problemy z formułowaniem pytań badawczych (od celu badania od razu do narzędzi)**
- Badanie wiedzione metodą a nie problemem (dominacja ankiet, niedoceniane innych technik)
- Problemy z opracowaniem narzędzi badawczych
- Problemy realizacyjne (braki danych, niska responsywność, etc.)
- Problemy z zarządzaniem projektem badawczym

Wybór przedmiotu ewaluacji

- Zewnętrzna (zamiast wewnętrzna) motywacja (wywiązanie się z obowiązku)

Jak wybrać problem badawczy?

- Sporadycznie ewaluacje miały na celu sprawdzenie konkretnych rozwiązań wprowadzonych przez szkołę

Jak „odkryć” przyczynę problemu?

- Brak planowego wpisania ewaluacji w działalność szkoły, brak strategicznego podejścia

Bariery motywacyjne, brak poczucia sensu

- Niechęć nauczycieli do udziału w ewaluacji, poddawanie w wątpliwość jej sensu i celowości
- Ewaluacja traktowana jako kwestia dodatkowa i poboczna
- Czasochłonność ewaluacji, przeciążenie pracą nauczycieli
- Mało precyzyjne wnioski
- Rekomendacje rzadko obecne

Jak zwiększyć użyteczność badań?

Problemy warsztatowe

Jak dobrze zaplanować badanie?

- Badanie wiedzione metodą a nie problemem (dominacja ankiet, niedoceniane innych technik)
- Problemy z opracowaniem narzędzi badawczych
- Problemy realizacyjne (braki danych, niska responsywność, etc.)
- Problemy z zarządzaniem projektem badawczym

Jak wybrać zagadnienie / problem badawczy?

Już zdefiniowany gdy ewaluacja jest wpisana w proces wdrożenia konkretnych przedsięwzięć w szkole

Problem możemy zauważyć (własna obserwacja) lub ktoś może nam go zakomunikować (np. rodzice, **ewaluacja zewnętrzna**)

Możemy problem „odkryć”, „natknąć się na problem” (analiza wyników egzaminów, EWD)

model docelowy

Chcemy dowiedzieć się czy zaplanowane działania przynoszą oczekiwane efekty
(*Ewaluacja wewnętrzna jako element planowania strategicznego*)

– Oczywiście żeby prowadzić taką ewaluację, najpierw trzeba planować działania!

pierwszy krok do działań

Chcemy dowiedzieć się co doprowadziło do zaistnienia problemu i jak problem zlikwidować
(*Ewaluacja jako badanie doraźne*)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

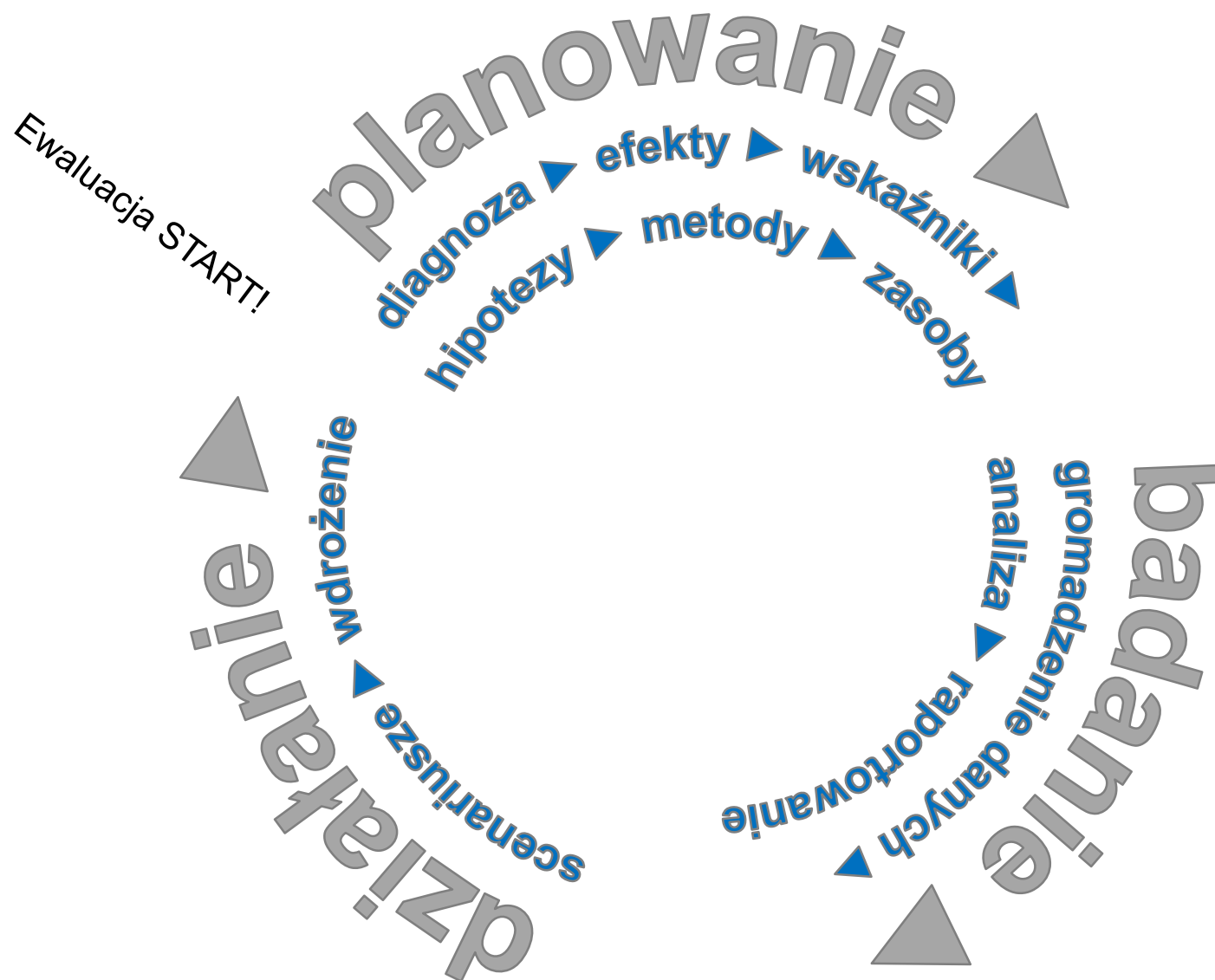

Przykładowy cykl badania ewaluacyjnego w szkole (nastawionego na rozwiązanie problemu)

Ponieważ ewaluacja to „zaplanowane i usystematyzowane badanie” do jej sprawnego przeprowadzenia potrzebny jest plan badania podzielony na etapy:

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Ewaluacja START!

*Jaki obszar /aspekt naszych działań
chcielibyśmy usprawnić?*

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Ewaluacja START!

*Jak chcielibyśmy żeby było? Dokąd
zmierzamy? Jakie rezultaty naszych
działań będą dla nas zadowalające?*

Źródło: www.evaluationtoolkit.org

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Ewaluacja START!

Jak zmierzyć czy stan pożądany został już osiągnięty?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

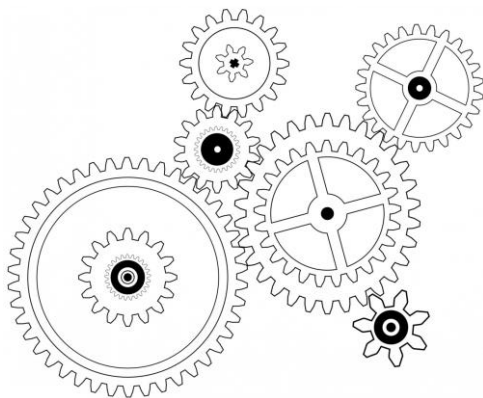

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Ewaluacja START!

Co doprowadziło do obecnego stanu?

- jak najwięcej możliwych przyczyn
- przyczyny łączą się w mechanizmy
- kilka przyczyn występuje równocześnie
- na co mamy wpływ jako szkoła

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Dobierz metodę adekwatną do problemu. Nigdy na odwrót!

START!

diagnostyka
hipotezy
zasoby

Jak sprawdzić, która/e hipoteza/y są prawdziwe?

i / lub...

i / lub...

i / lub...

Analiza
wyników
egzaminów

Analiza
wskaźników
EWD

Analiza
dokumentacji
szkolnej;
raportu z ewal.
zew.

Badanie
własne

Badanie własne

Badanie START!

określenie do jakich informacji chcemy dotrzeć ►

wskazanie źródeł tych informacji ►

- dzienniki lekcyjne
- Internet
- nauczyciele
- uczniowie
- rodzice
- ...

opracowanie narzędzi zbierania informacji

- przewodnik wywiadu
- kwestionariusz
- arkusz obserwacji
- ...

wybór metod pozyskania informacji ►

- wywiady
- ankiety
- obserwacja
- analiza dokumentów
- ...

określenie sposobu przetwarzania informacji (plan analizy) ►

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cykl realizacji **BADANIA** ewaluacyjnego

Ewaluacja START!

*Czy mamy wszystko co potrzeba,
żeby się udało?*

- czas (harmonogram)
- ludzie (wykonawcy)
- pieniądze (budżet)
- sprzęt (komputery, drukarki, dyktafony, kamery, etc.)
- logistyka
- etc.

Cykl realizacji **BADANIA** ewaluacyjnego

i / lub...

i / lub...

i / lub...

Przygotowanie
danych dot.
wyników
egzaminów

Przygotowanie
danych dot.
wskaźników EWD

Przygotowanie
dokumentacji
szkolnej; raportu
z ewal. Zew.

**Badanie
własne**

badanie
gromadzenie danych
analiza
raportowanie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

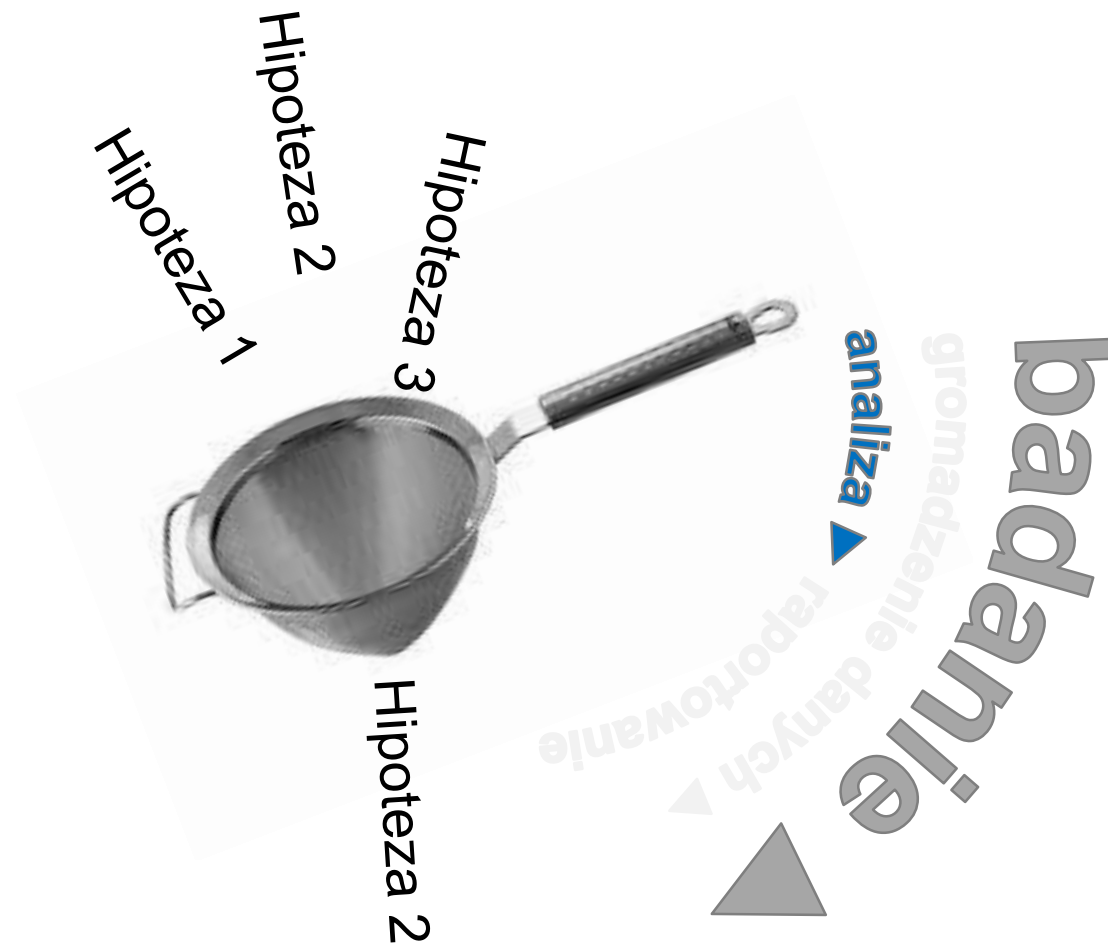
EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Analizę należy prowadzić zgodnie z przyjętym wcześniej **planem analizy**
- **Krokowo eliminujemy hipotezy** aby dotrzeć do prawdziwych przyczyn zdiagnozowanych problemów

Cykl realizacji **BADANIA** ewaluacyjnego

Pamiętaj: „mniej znaczy więcej” oraz „**K**ee**p** **I**t **S**imple **S**tupid” **KISS** (zachowaj jak największą prostotę)

badanie
gromadzenie danych
analiza
raportowanie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Cykl realizacji BADANIA ewaluacyjnego

Co zrobić, aby osiągnąć pożądane efekty? (Opracowanie działań, które będą likwidować przyczyny problemu)

Pamiętaj o zasobach!

działanie
scenariusze
wdrożenie

wdrożenie
działanie

- Monitorowanie i stymulowanie wdrożenia rekomendacji: *Czy są postępy? Co możemy zrobić aby zwiększyć motywację?*
- Konsekwencja w realizacji zaplanowanych działań
- Opracujmy metody monitorowania działań (za pomocą naszych własnych wskaźników, lub wskaźników dostępnych w ramach systemu: egzaminy, EWD)
- Wyznaczmy konkretne osoby, które będą stymulowały (zachęcały, motywowały) do wdrożenia zaplanowanych działań
- Opracujmy systemy motywacyjne
- Komunikujmy postępy, świętujmy małe sukcesy

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Problem: choroba

Stan pożądany: zdrowie

Wskaźnik: 36.6 °C

Monitorowanie i stymulowanie wdrożenia rekomendacji: regularne przyjmowanie leku, wizyta kontrolna u lekarza

Zaplanowanie zasobów niezbędnych do wdrożenia działań: pieniądze na zakup leku

Opracowanie działań, które będą likwidować przyczyny problemu: antybiotyk celowany

Weryfikacja hipotez:
- Telefon do szkoły
- Badanie wymazu z gardła (!)

Zasoby:
- Lekarz
- Ubezpieczenie zdrowotne
- Samochód

Plan weryfikacji hipotez:
Ad.1.zapytać czy w szkole więcej dzieci jest chorych
Ad.2.badanie wymaz z gardła

Hipotezy:
1.złapał wirusa w szkole
2.złapał bakterię

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Przykładowe typy problemów

Co/Czego dzieci nie umieją? Brak efektów

- a) Umiejętności mierzone testami
- b) Umiejętności nie mierzone testami

Ad.a. Można wykorzystać informacje przekazywane przez OKE

Ad.b. Nauczyciel wykorzystuje swoje metody i narzędzia diagnostyczne

Uczniowie nie radzą sobie z zadaniami tekstowymi z matematyki.

Kto/Kogo nieefektywnie naucza? Brak efektywności

Korzystamy ze wskaźników efektywności pracy szkoły (EWD).

Szkoła notuje niską efektywność w pracy z uczniami o niskich uprzednich osiągnięciach.

Inne problemy

Mogą to być np. kwestie wychowawcze lub specyficzne umiejętności (np. „umiejętność słuchania”).

Często występują wypadki na przerwach.

Przykład 1

Co/Czego dzieci nie umieją? Brak efektów

- a) Umiejętności mierzone testami
- b) Umiejętności niemierzone testami

Ad.a. Można wykorzystać informacje przekazywane przez OKE

Ad.b. Nauczyciel wykorzystuje swoje metody i narzędzia diagnostyczne

Uczniowie nie radzą sobie z zadaniami tekstowymi z matematyki.

Wskaźniki efektów:

Odsetek poprawnych odpowiedzi w szkole na zadania tekstowe na kolejnym egzaminie będzie co najmniej taki jak ogólnopolski.

Hipotezy:

- 1. Uczniowie nie rozumieją treści pytań / zadań.*
- 2. Uczniowie nie ćwiczyli tego typu zadań.*

Weryfikacja hipotez:

- Ad.1. Analiza wyników z języka polskiego.*
- Ad.2. Rozmowy z nauczycielami; Analiza zapisów w dziennikach lekcyjnych.*

Hipoteza prawdziwa:

1. Uczniowie nie rozumieją treści pytań / zadań.

Zaplanowanie działań:

- 1. Intensyfikacja współpracy (regularne spotkania raz w miesiącu) nauczycieli języka polskiego i matematyki w zakresie planowania dydaktyki.*
- 2. Częstsze (co najmniej jedna lekcja w tygodniu) ćwiczenie wykorzystania matematyki w sytuacjach praktycznych.*

Przykład 2

**Kto/Kogo nieefektywnie
naucza?**

Brak efektywności

Korzystamy ze wskaźników
efektywności pracy szkoły (EWD).

*Szkoła notuje niską efektywność
w pracy z uczniami o niskich
uprzednich osiągnięciach.*

Wskaźniki efektów:

*W kolejnych latach wskaźnik EWD
dla tej grupy uczniów będzie się
systematycznie podnosił.*

Hipotezy:

- 1. Uczniowie ci sprawiają trudności
wychowawcze.*
- 2. Tempo pracy na lekcjach jest zbyt
szybkie.*

Weryfikacja hipotez:

- Ad.1. Rozmowy z nauczycielami;
Analiza zeszytu uwag.*
- Ad.2. Rozmowy z uczniami;
Obserwacje koleżeńskie lekcji.*

Hipoteza prawdziwa:

*2. Tempo pracy na lekcjach jest zbyt
szybkie.*

Zaplanowanie działań:

- 1. Uczulenie nauczycieli na
dostosowanie tempa pracy do
najslabszych uczniów.*
- 2. „Rówieśniczy tutoring”: uczniowie
lepsi uczą słabszych.*
- 3. Uruchomienie dodatkowych zajęć
dla słabszych uczniów.*

Przykład 3

Inne problemy

Mogą to być np. kwestie wychowawcze lub specyficzne umiejętności (np. „umiejętność słuchania”).

Często występują wypadki na przerwach.

Wskaźniki efektów:

W ciągu 3 miesięcy liczba wypadków spadnie co najmniej o połowę.

Hipotezy:

- 1.Podłoga jest śliska.*
- 2.Dzieci nie umieją wiązać sznurowadeł.*

Weryfikacja hipotez:

- Ad.1.Dyrektor weryfikuje ze sprzątaczkami.*
- Ad.2.Nauczyciele sprawdzają.*

Hipoteza prawdziwa:

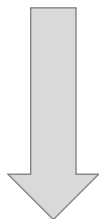
2.Dzieci nie umieją wiązać sznurowadeł.

Zaplanowanie działań:

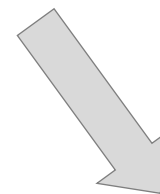
- 1.Rozdanie uczniom gumowych kulek do ściskania w celu ćwiczenia motoryki dłoni.*
- 2.Zwrócenie uwagi rodzicom na potrzebę nauki wiązania sznurowadeł.*

EWD w ewaluacji wewnętrznej

**Jako narzędzie wyboru
przedmiotu ewaluacji**

**Jako wskaźnik
ewaluacyjny**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

EWD w ewaluacji wewnętrznej ... *jako narzędzie wyboru przedmiotu ewaluacji*

Analizę zaczynamy od poszukiwania takiego kryterium grupującego, które uwidoczni największe różnice we wskaźniku EWD:

Zmiana EWD w czasie

Różnice EWD w przekroju na grupy uczniów

EWD nie powie nam co doprowadziło do problemu, ale powie gdzie szukać przyczyn!

Jeśli kryterium podziału jest **czas**, stawiamy pytanie: *Co spowodowało wzrost lub spadek EWD w danym okresie?*

Jeśli kryterium podziału jest jakaś **cecha uczniów** lub **kryterium organizacyjne**, stawiamy pytanie: *Dlaczego dany podział generuje różnice w EWD?*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

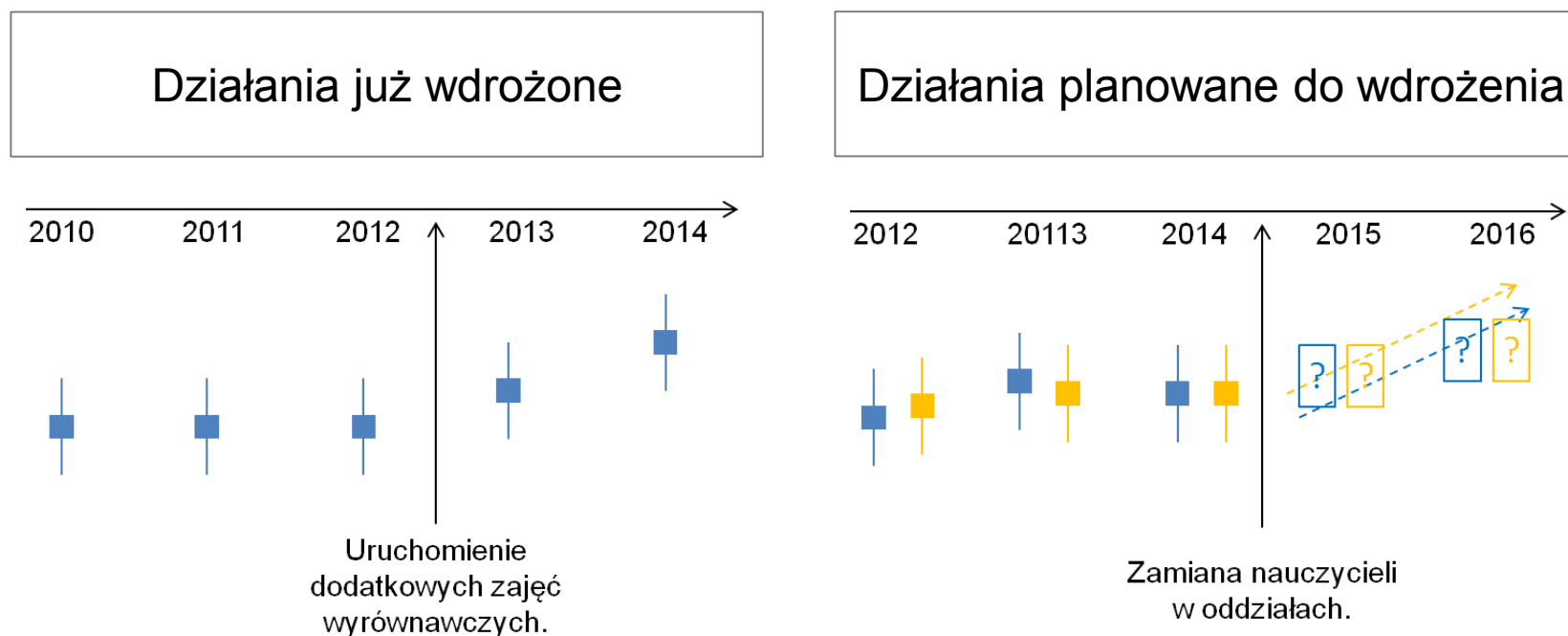

EWD w ewaluacji wewnętrznej

... jako wskaźnik ewaluacyjny

Gdy działania są już wdrażane lub kiedy działania są przygotowywane jako interwencja w odpowiedzi na niską efektywność:

Proponowany schemat badania ewaluacyjnego uwzględniającego analizę wskaźników EWD

Analiza w kalkulatorze w poszukiwaniu kryteriów grupujących, które uwidaczniają największe różnice w EWD

Zaplanowanie badania ewaluacyjnego, które da odpowiedź dlaczego występują takie różnice (opracowanie hipotez dotyczących przyczyn różnic; wzrostu / spadku efektywności)

W oparciu o wyniki badania zaplanowanie działań, które mają za cel podnieść EWD w grupach, gdzie było ono niskie

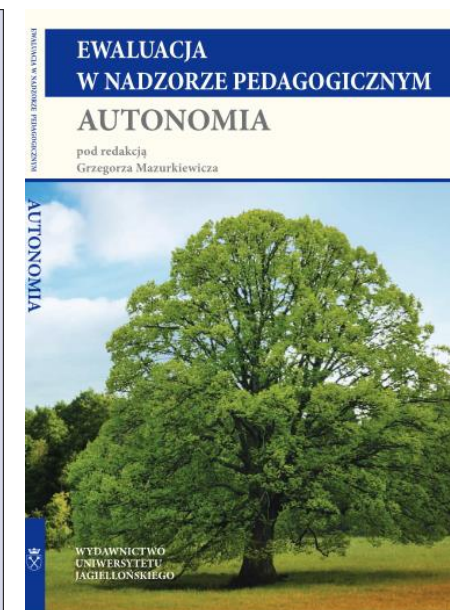
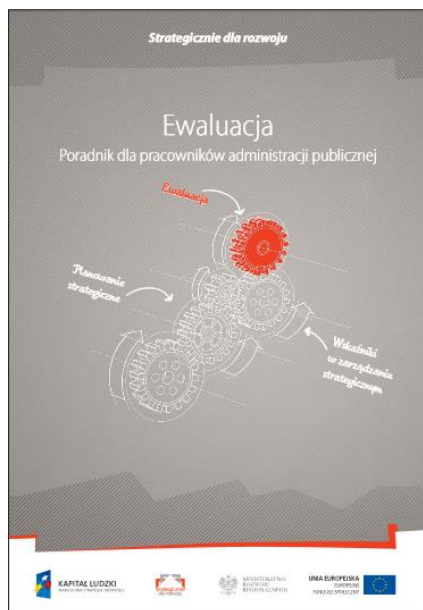
Wdrożenie tych działań

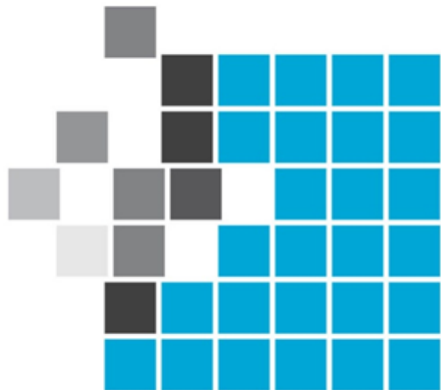

Ponowna analiza w kalkulatorze wskaźników EWD za kolejny okres (okresy) celem sprawdzenia skuteczności wdrożonych działań

Polecamy:

EDUKACYJNA WARTOŚĆ DODANA

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ewd@ewd.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EDUKACYJNA
WARTOŚĆ
DODANA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

